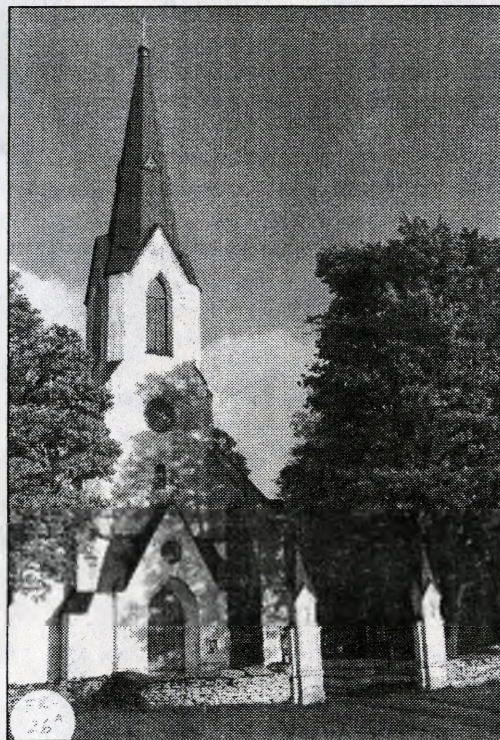

Et Juuru kooli aastapäeva puhul külastatakse ka kohalikku pühakoda, siis mõned mõtted õppimisest

Üks kahest Academia Gregoriana lõpetanud eestisoost mehest dr Vello Salo on üsnagi trotsivalt pahupidi pööranud meile nii tuntud ütlemise: inimene õpib niikaua kui ta elab. Tema ütleb: niikaua kui inimene õpib, ta elab. Kui me veidi süveneme sellesse esmapilgul tähtsusetusse parafrasi, siis tuleb tunnistada, et tõepoolest, inimene ei ela selleks et õppida, vaid õpib selleks, et elada. Et elada õieti, et elada talle kui indiviidile antud ainulaadne eluosa täis (või kui soovite: tühjaks) ja teha seda selliselt, et seejuures ei takistata ka kaasinimest sama tegemast. Veel enamgi: aidata ja innustada tedagi selleks. Ristimistalitusel öeldakse: et see laps kasvaks õnnistuseks oma kaasinimestele. Nii on õppimine seotud hüvega, mis puudutab kõiki inimesi. Ja ehk sellepärast ei tuleks ka koolist kui laste (õpilaste) kogumispaigast mõtelda kui ökonoomsemast variantist kodusõpetuse kõrval, vaid kui keskkonnast, kus kujunevad (kui lasteade kõrvale jätta) esimesed alged elust inimeste hulgas, kes ei pruugi meie suhtes olla selliselt häälestatud, kui seda on meie kodune keskkond. Siin rakendub meie jaoks esmakordselt ka riiklik seadus koolikohustusena, kool on esimene ühiskondlik institutsioon meie elus. Siin on esimesed autoriteedid õpetajate näol, siin on kohustused ja õigused, siin on piits ja präänik. Ja siin on ka võimalus õppida. Sest ega koolikohustus ei taga õppimiskohustust. Aga võimaluse ta annab, on andnud alati ja annab ka tulevikus. Kuidas mingi ajastu, mingi paik, mingi konkreetne kool või õpetaja seda võimalust õpilastele vahendab, on iseloomulikud neile. Vaimulikuna protestantlikus kirikus, mis on alati olnud oma olemusele vastavalt õpetav kirik, näeksin ma kooli missioonina õpetada lapsi ja noori õppima, kujundada neis õpilase hoiak kogu eluks (Jesaja 50, 4a: Ta äratab igal hommikul mu kõrva, et ma kuuleksin õpilase kombel!).

Olles ise Nõukogude kooli kasvandik (nagu enamik, oletan, lugejaidki), võin tunnistada, et mul on kulunud palju aega üle elada pikka segadusteperioodi, et ümber töödelda, ära heita, taasõppida kõike seda, mida totaalse riigi totaalne kool mulle on tahestatmata sisendanud. Ma ei pea üldsegi silmas Nõukogude ideoloogiat, selle vahetutes loosungites, vaevalt et see skeptilise eestlase meelelaadi üldse selliselt jõudis, kodugi kaitses selle eest, ma pean silmas kogu kahepalgelist kaasamängimist, millise võime ma omandasin kas nii või teisiti. See võiks nüüd olla minevik, kuid sellega kaasnes midagi, mille mõju kestab tänapäevani ja mida ma näen inimeste meeltes, hoiakutes ja esinemistes. Me suunasime kogu oma kriitilise meele enesekaitseks Nõukogude ideoloogia vastu, kuid seda ei jätkunud ega jätku praegugi, et näha elu ja olemist üle ideoloogiate, üle majandussüsteemide, üle elustandardite. Seistes vastu Nõukogude ideoloogiale, ei jätkunud meil kriitilist meelt (ega ka alati teavet) selle vastaspoole jaoks. Sellest ka see suur pettumus, mida kuulen paljudelt, kes ehk kümmekond aastat tagasi unistasid Lääne demokraatiast ja vabadusest ning kaubaküllusest. See, mille peale me oma südameis läbi mitme põlvkonna JA ütlesime, see hakkab tasapisi taas EI vormi võtma. Hakkab juba sellepärast, et me oleme üles kasvanud vastasseisu, et me ei oska JA ütelda millelegi kõrgemale kui ideoloogiad ja süsteemid, millelegi sellisele, mis kehtiks siin ja seal, eile, täna ja homme. Et me teaksime oma sihti, et me teaksime oma suunda. Et me ei peaks kõike oma laste peale koormama. See siseimine JA, mis saab avalikuks meie sõnades ja tegudes, see on eeltingimuseks õppimisele. Kooliskäimiseks ja ametipidamiseks hiljem jätkub ka oskusest. Ja tõepoolest, see oskus meil on. Oskame olla kultuursed, religioossed, üsna pea oskame lii-

kuda eurolabüridis, oskame mängida kas või Zaporozje Seltsi, kirjagi sultanile läkitada, kui avaneb mõni fond kusagilt ülemeremaalt. Tahame ja oskame inimeste meele elada. Igatseme aga oma südameis midagi enam - elada inimestena. Oskus elada, näida inimesena, kes oskab, jah, ma tean, et neid kadestatakse ja see kadetus ongi selleks energiaallikaks selles enesenäitamise maailmas, ei ole siiski elu. Vähemalt mitte kristlikust vaatenurgast. Jeesus ütles: Ma olen tulnud, et teil oleks elu teie sees. Ja see on iga inimese elu.

sisemine igatsus, ka siis, kui ta selle maha on salanud. Ka siis, kui ta on nii valmis, et tal pole midagi enam õppida, nagu ta arvab.

Õppimine on alati mingil viisil meeleparandus, süütunde vili, et me oma eluandis piisavalt ei kasuta (pihitunnistus kirikus lõpeb sõnadega: et ma oma elu võiksin parandada.) . Kui see tunne kaob, kui see minetatud, jääb vaid meelelahutus, äraelamine, minnalaskmine kuni selleni, mida võiks nimetada vaikseks meeleheiteks isegi siis, kui see võtab keemilist ergutust saades üsna lärmakaid vorme.

Kuningapoja varastasid väikelapsena röövlid ja müüsid orjaks. Ta kasvas üles orjatallis, teadmatuses oma päritolust. Siiski, õhtuti enne uinumist kangastusid ta meeltes pildid suurest mehest, kelle poole ta jooksis ja kes ta süle haaras.

Need pildid arenesid tema unistustes, täienesid, kasvasid ja ta uinus lootuses kord vabaneda, saada ise kord isandaks teiste üle. Saada isandaks ja siis nad vabaks lasta. Raskele tööle vaatamata sirgus ta suursuguse rühiga noorukiks ja isand, otsides omale näitlejaid kojateatri jaoks, langetas valiku tema kasuks. Tal oli ka veidi näitlejaannet, eriti kui tuli mängida õilsaid tegelaskujusid: kuningaid, printse, pealikuid ja vanemaid. Seda märgati ja nii sai ta enesele ampluaa kogu eluks. Ta sai paremini süüa, ta nautis mõningaid privileege, kaasorjad kadestasid ja vihkasid teda. Tal oli kombeks mängida oma kuningarolle, naljatamisi küll, kaasorjade ees. Need aga nalja ei mõistnud, ta külvati sõimuga üle. Aga laval tal oli menu, talle plaksutati ning õhtul uinus ta täissöönuna. Unistused ei häirinud teda. Tema isa, nüüd juba rauk, mõtles sageli oma kadumaläinud pojale. Ma küsiksin: millele mõtleb tema, kui ta kord raugaks saab?

Juuru Mihkli koguduse pastor Jüri Bärge